

Udskriftsdato: 31. december 2025

KEN nr 9295 af 15/03/1998 (Gældende)

Ankestyrelsens principafgørelse U-6-98 om Højesteret - formodningsregel - bevisbyrde - méngrad - hvirvelbuedefekt - fremadglidning af hvirvel (olistese) - arbejdsskade

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: J.nr.: 105722-89

Ankestyrelsens principafgørelse U-6-98 om Højesteret - formodningsregel - bevisbyrde - méngrad - hvirvelbuedefekt - fremadglidning af hvirvel (olistese) - arbejdsskade

Resume:

Højesteret har tilpligtet Ankestyrelsen at fastsætte méngraden til mere end 12% og højst 15% til en 29-årig kvinde, som i august 1987 var udsat for en arbejdsulykke, da en kollega trak den stol væk, som hun ville sætte sig på, hvorved hun faldt bagover og slog sin ryg. Hun fik konstante lændesmerter med udstråling ned i begge balder. Røntgenoptagelser viste, at hun havde defekter i hvirvelbuerne i 5. lændehvirvel (arkolyse) og fremadglidning af hvirvelen (olistese). I april 1989 fik hun smerter i baghovedet, nakken og skulderpartiet, som ikke fortog sig.

Højesteret fastslog, at efter arbejdsskadeforsikringslovens § 13 skulle hendes gener - såvel lændegener som nakkegener - "anses for at være en følge af arbejdsskaden, medmindre overvejende sandsynlighed taler herimod".

I overensstemmelse med Retslægerådets udtalelse i sagen måtte det imidlertid anses for usandsynligt, at hendes nakkegener var en følge af arbejdsskaden. Ankestyrelsen havde herefter med rette set bort fra hendes nakkegener ved fastsættelsen af méngraden efter arbejdsskadeforsikringsloven.

Efter Retslægerådets udtalelse fandt 4 af de 5 dommere, at det ved fastsættelsen af hendes méngrad måtte lægges til grund, at det ikke kunne anses for overvejende sandsynligt, at hendes aktuelle lægelige situation, for så vidt angik smertebetinget nedsat bevægelighed i lænden, kunne henføres til andet end ulykken i 1987. Der havde derfor ikke været grundlag for ved fastsættelsen af méngraden at foretage noget fradrag i anledning af den forudbestående rygdefekt, som hun efter Retslægerådets udtalelse måtte antages at have haft, jf. herved princippet i § 26 i arbejdsskadeforsikringsloven. *)

Den 5. dommer, der afgav dissens, fandt ikke grundlag for at anfægte Ankestyrelsens afgørelse.

Love:

Lov om sikring mod følger af arbejdsskade - lovbekendtgørelse nr. 789 af 28. august 1996 - § 13, § 26 og § 33

Note:

*) Dommen er offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1997, side 1004 - 1013.

Sagsfremstilling:

En kvinde, der var født i 1968, var i august 1987 udsat for en arbejdsulykke, idet en kollega trak den stol væk, som hun ville sætte sig på, så hun faldt bagover og slog sin ryg. Hun fik lændesmerter med udstråling ned i begge balder. Røntgenoptagelser viste, at hun havde defekter i hvirvelbuerne i 5. lændehvirvel (arkolyse) og fremadglidning af hvirvelen (olistese). I april 1989 fik hun, da hun ville rejse sig efter at have ligget på gulvet og set fjernsyn med hænderne bag hovedet, smerter i baghovedet, nakken og skulderpartiet, som ikke fortog sig.

Arbejdsskadestyrelsen og Ankestyrelsen fastsatte méngraden efter arbejdsulykken til 12% efter den dagældende vejledende méntabel, hvorefter "rygsmerter med nogen bevægeindskrænkning" vurderes til

12 15%. Der blev ved vurderingen set bort fra hendes nakkegener, idet man fandt, at disse ikke kunne henføres til ulykken.

Efterfølgende udtalte Ankestyrelsen i april 1990, at der tillige var lagt vægt på, at hun havde en forudbestående ryglidelse.

Hun indbragte spørgsmålet om méngradens fastsættelse for Østre Landsret. Der blev nedlagt følgende endelige påstande:

Principal: Hendes méngrad skal fastsættes til mere end 20% og højst 23%. Subsidiært: Hendes méngrad skal fastsættes til 20%. Mere subsidiært: Hendes méngrad skal fastsættes til mere end 12%, men højst 15%. Mest subsidiært: Ankestyrelsen tilpligtes at genoptage behandlingen af hendes ménfastsættelsessag.

Under sagens forberedelse for Østre Landsret afgav Ankestyrelsen i november 1991 en supplerende udtalelse på baggrund af 2 supplerende speciallægeerklæringer, som var indhentet af hendes advokat fra speciallæge A og B.

Ankestyrelsen meddelte, at med hensyn til hendes smerter i baghoved og nakke-skulderregion, så var det naturligvis korrekt, at en sammen hæng ikke ganske kunne udelukkes, men efter den lægelige bedømmelse fandtes det at være yderst usandsynligt, at hun ikke straks ved ulykkestilfældet fik gener, men efter det oplyste skulle have disse smerter, uden at være klar over det, før de fremtrådte den 1. april 1989 i tilknytning til en forkert drejning af hovedet. Det er en fast antaget regel i arbejdsskadesager, at der normalt stilles krav om, at et symptom viser sig straks efter et ulykkestilfælde. Når symptomerne først fremkommer næsten 1 1/2 år senere, som i denne sag, var sammenhængen ikke sandsynlig. Heller ikke sublaxationen mellem 1. og 2. halshvirvel blev påvist i umiddelbar tilknytning til ulykkes tilfældet.

Det var endvidere Ankestyrelsens vurdering, at røntgenoptagelserne (af lænden) bekræftede det grundlag, som Ankestyrelsen havde truffet sin afgørelse på. Det fremgik bl.a., at hun havde en forudbestående lidelse. Uanset om denne forudbestående lidelse havde givet sig udslag før ulykkestilfældet eller ikke, så skulle der alligevel tages forbehold ved méngradens udmåling, da det aktuelle traume ikke ville have udløst kroniske lændesmerter, hvis den forudbestående lidelse ikke havde været til stede.

Det blev understreget, at efter lægelig vurdering måtte den tilkendte méngrad på 12% anses for at være i overkanten, og selv om hun havde fået anerkendt alle følger efter arbejdsskaden uden forbehold, ville hun dog ikke være berettiget til mere end 12%.

Ankestyrelsen fandt på denne baggrund ikke, at sagen kunne genoptages i Ankestyrelsen.

Afgørelse:

Landsretten anså det efter speciallæge A's forklaring i retten for højst sandsynligt, at den dobbeltsidige defekt i hvirvelbuen (arkolyse) og fremadglidningen af den 5. lændehvirvel (olistese) med de deraf følgende smerter og bevægeindskrænkninger var forårsaget af nævnte tilskadekomst, og der var i hvert fald ikke nogen overvejende sandsynlighed, der talte imod dette, jf. arbejdsskadeforsikringslovens § 13.

Efter speciallæge A's og overlæge B's forklaringer for retten fandt landsretten det endvidere rimeligt at antage, at hendes nakkegener hidrørte fra tilskadekomsten, således at der ikke var en overvejende sandsynlighed, der talte imod, jf. arbejdsskadeforsikringslovens § 13.

Landsretten gav derfor kvinden medhold i, at méngraden skulle fastsættes højere end 12%. Sagen blev derfor hjemvist til Ankestyrelsen til fastsættelse af hendes méngrad i overensstemmelse med det i dommen anførte.

Ankestyrelsen indbragte herefter spørgsmålet om méngradens fastsættelse for Højesteret.

Til brug for Højesteret blev der tilvejebragt yderligere oplysninger. Retslægerådet besvarede således en række spørgsmål i juni 1995 og nogle supplerende spørgsmål i juni 1996. Heraf fremgår bl.a.:

Vedrørende nakken:

Spørgsmål 1: Finder Retslægerådet det sandsynligt, at man kan få en forvridning i den øvre del af halshvirvelsøjlen ved et indirekte traume op gennem rygsøjlen som beskrevet?

Svar: Nej

Spørgsmål 2: Kan hendes nakkesymptomer, der opstod den 1. april 1989, tilskrives ulykkestilfældet den 31. august 1987, eller taler de tidsmæssige forhold med overvejende sandsynlighed herimod, jf. arbejdsskadeforsikringslovens § 13?

Svar: Retslægerådet anser det for usandsynligt, at hendes nakkesymptomer, der opstod den 1. april 1989, kan tilskrives ulykkestilfældet den 31. august 1987.

Spørgsmål 3: Finder Retslægerådet det sandsynligt, hvis man har haft en overstrækning af senebånd, ledkapsler og lignende i den øvre del af halshvirvelsøjlen, at der kan opstå subluksation, bevægelses indskrænkning og smerter senere i forløbet ved en pludselig kraftig drejning af hovedet uden udefra kommende påvirkning?

Svar: Ifølge sagens akter har hun kun haft beskedne symptomer fra halshvirvelsøjlen i perioden 31. august 1987 - 1. april 1989. Sammenholdt med den moderate læsion af nakken som hun var udsat for i 1987, anser Retslægerådet det for usandsynligt, at ulykkestilfældet i 1987 har været en disponerende faktor til de pludseligt opståede nakkesmerter i 1989, jf. svaret på spørgsmål 1.

Vedrørende lænden:

Spørgsmål 4: Hvor hyppigt ses arkolyse og spondylolistese i lænden hos voksne?

Svar: Arkolyse og spondylolistese i lænden optræder hos 5-7% af den hvide befolkning. Hos eskimoer ligger hyppigheden omkring 40%.

Spørgsmål 5: Hvilken kategori af enkeltstående traumer kan udløse en dobbeltsidig arkolyse og spondylolistese med glidning i en forudbestående normal ryg? Svar: Dobbeltsidig arkolyse og spondylolistese med glidning i en forud bestående normal ryg, udløst af enkeltstående traumer, forekommer så sjældent, at spørgsmålet ikke kan besvares.

Spørgsmål 6: Kan det i aktuelle sag beskrevne fald fra stol have bevirket en dobbeltsidig arkolyse og spondylolistese, eller taler overvejende sandsynlighed herimod, jf. arbejdsskadeforsikringslovens § 13?

Svar: Nej. Retslægerådet anser det for usandsynligt, at det i den aktuelle sag beskrevne fald fra stol kan have bevirket en dobbeltsidig arkolyse og spondylolistese.

Spørgsmål 7: Er en arkolyse og spondylolistese mellem 5. lændehvirvel og 1. korsbenshvirvel med nogen glidning forbundet med nedsat bevægelighed i lænden?

Svar: Patienter, der som følge af arkolyse og spondylolistese har lændesmerter, vil have en smertebetinget nedsat bevægelighed i lænden. Patienter uden lændesmerter må antages at have normal bevægelighed i lænden.

Spørgsmål 8: Finder Retslægerådet det sandsynligt, at man kan få en smertetilstand i lænden, som den tilstand, der er beskrevet hos kvinden efter traumet i 1987, såfremt man ikke røntgenologisk har kunnet påvise arkolyse og spondylolistese?

Svar: Spørgsmålet er hypotetisk og kan derfor kun besvares generelt. Det er imidlertid Retslægerådets opfattelse, at længere varende rygsmarter af karakter som beskrevet hos kvinden vil kunne opstå efter et traume af den karakter, som hun var ude for i 1987, også selvom der ikke forud består arkolyse og spondylolistese. En tilstedeværende arkolyse og spondylolistese må på den anden side antages at kunne disponere til opståelsen af længerevarende lændesmerter efter et forudgående traume.

Højesterets dom: Efter arbejdsskadeforsikringslovens § 13 skal hendes gener - såvel lændegener som nakkegener - "anses for at være en følge af arbejdsskaden, medmindre overvejende sandsynlighed taler herimod".

I overensstemmelse med Retslægerådets svar på spørgsmål 1-3 måtte det anses for usandsynligt, at hendes nakkegener var en følge af arbejdsskaden. Arbejdsskadestyrelsen og Ankestyrelsen har herefter med rette set bort fra hendes nakkegener ved fastsættelsen af méngraden efter arbejdsskadeforsikringsloven.

Med hensyn til lændegenerne udtalte fire dommere, at de efter Retslægerådets besvarelse af spørgsmålene 7 og 8 fandt, at det ved fastsættelsen af hendes méngrad måtte lægges til grund, at det ikke kunne anses for overvejende sandsynligt, at hendes aktuelle lægelige situation, for så vidt angik smertebetinget nedsat bevægelighed i lænden, kunne henføres til andet end ulykken i 1987. Der havde derfor ikke været grundlag for ved fastsættelsen af méngraden at foretage noget fradrag i anledning af den forudbestående rygdefekt, som hun efter Retslægerådets besvarelse af spørgsmålene 5 og 6 måtte antages at have haft, jf. herved princippet i § 26 i den gældende arbejds skadeforsikringslov.

Ved Ankestyrelsens fastsættelse af méngraden til 12% var der imidlertid ifølge styrelsens skrivelse fra april 1990 lagt vægt på, at hun havde "en forudbestående ryglidelse".

Der skulle herefter nu ske en modsvarende forhøjelse af hendes méngrad, idet de 4 dommere ikke fandt at kunne tillægge næstsidste afsnit i Ankestyrelsens - efter sagsanlægget afgivne - udtalelse fra november 1991 betydning. De 4 dommere stemte derfor for at tage indstævntes mere subsidiære påstand til følge.

Den 5. dommer, der afgav dissens, udtalte:

Det måtte efter de foreliggende lægelige udtalelser - herunder også speciallæge A's forklaring for landsretten - lægges til grund, at de hos kvinden konstaterede defekter ved hvirvelbuerne i 5. lændehvirvel (arkolyse) var medfødte eller i hvert fald bestod forud for ulykken, og at de gjorde hendes ryg mere sårbar over for traumatisk påvirkning. Ankestyrelsen havde på grundlag af styrelsens lægekonsulents vurdering anset det for overvejende sandsynligt, at disse forudbestående defekter havde været medvirkende årsag til hendes lændeskade eller dennes omfang, jf. herved arbejdsskadeforsikringslovens § 13. Dommeren fandt, at der ikke var tilvejebragt oplysninger, som gav grundlag for at anfægte denne vurdering. Det bemærkedes herved, at Retslægerådet i svaret på spørgsmål 8 alene havde udtalt, at rygsmarter af karakter som beskrevet hos kvinden ville kunne opstå efter et traume af den omhandlede karakter også hos personer uden forudbestående rygdefekter. Efter den praksis, som havde været lagt til grund ved anvendelsen af arbejdsskadeforsikringslovens regler også forud for gennemførelsen af den udtrykkelige bestemmelse herom i den gældende lovs § 26, havde det herefter - for såvidt dette var sket - været berettiget ved fastsættelsen af méngraden at foretage nedsættelse under hensyn til hendes forudbestående rygdefekter.

Dommeren stemte derfor for at tage Ankestyrelsens påstand om frifindelse til følge.

Ankestyrelsen blev herefter efter stemmeflertallet tilpligtet at fastsætte méngraden til mere end 12% og højst 15%.

Ved afgørelse af 4. juli 1997 har Ankestyrelsen herefter fastsat hendes méngrad til 15%.